

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc. — Manuscrisurile nu se
retrimit.

INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: A. Dukas, Ziminski
Schalk, Rudolf Moser, A. Oppel
Nachfolger; Anton Oppel, J.
Danneberg. In Budapesta: A. V.
Goldberger, Beckstein Bernat; In
București: Agence Havas, Suc-
cursale de Roumanie; In Ham-
burg: Karoly & Liebmann.

Prețul inserțiunilor: o serie
garmond pe o coloană 6 cr. și
80 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
serie 10 cr. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ 34)

„Gazeta” iese în săptămână.
Abonamente pentru Austro-Ungarie:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la d. colectorii.

Abonamentul pentru Brașov
a administrațiunii, piața mare,
Târgul lui Nr. 30 etajul
1.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 183. — Anul LVII.

Brașov, Duminică, 21 August (2 Septembrie)

1894.

Până când?

Brașov, 20 August v.

Departa a ajuns în Transilvania și Ungaria batjocura, ce se face cu așa numitele „instituțiuni constituționale”. Privind starea noastră din toate punctele de vedere, vrând nevrând ajungem la concludsiunea, că trăim încă în vécurile evului mediu, când cei tari asuprau fără milă pe cei slabi, când dreptul era pumnul și justiția arbitriul stăpânilor.

Unde în lumea această se tractează cu libertățile și drepturile cele mai sfinte ale popórelor și indiviđilor, cum se tractează în statul nostru poreclit „constituțional”? La noi minciuna și calumnia ocupă locul adevărului; la noi toate se servesc după gustul despotilor dela stăpânire, ér cei ce protestează, cei ce și ridică glasul împotriva nelegiuirilor, sunt tiriți înaintea tribunalelor unguresci și aruncați în temnițe.

Asupritorii noștri se îndurără la 1868 a-ne arunca câteva fărimituri de pe masa lor, în așa numita „lege despre naționalități”. Acum însă totu ei nu se sfiesc a cere cassarea acestei legi sub diferite forme și pretexte, după-ce ani 26 de-arëndul nu au încetat a-o călca în picioare, dându frâu liber arbitriului, terorismului și despotismului celui mai nerușinat. De câte-orî noi Românii am avut curagiul cetățenesc, se-i tragem la răspundere pentru nedreptățile, ce le fac negenați la lumina ăilei, ei ni-au socotit acesta de păcat, de crimă, ér aceia dintre noi, cari cu fața, orî cu cuvântul au luptat pentru respectarea legilor, pentru libertățile și drepturile noastre — cum am ăis — au fost înățați și tiriți în temnițele unguresci.

Acest sistem de guvernare este poreclit de protivnicii noștri

politic: sistem constituțional, dreptate, libertate, constituțiune. În adevăr, o astfel de constituțiune numai în Ungaria pôte se esiste, numai Ungurii sunt în stare de a face o logică atât de matură, care s'a dovedit lumii întregi „de model”.

Procesul cu Memorandul și întemnițarea a patru-spre dece fruntași români în închisorile din Vaț și Seghedin, a amărit până în sufletu pe totu Românul, căci cauza apărată de ei, este cauza națiunii române întregi. Intregu poporul român a privit și privește cu multă mâhnire sufletescă această prigonire blăstemată, ce-o suferă fii săi luminați. El suferă adencu cu cei căduți jertfă despotismului și deplânge purtarea plină de patimă și răsunare a celor, cari o ușurință ne mai pomenit în istoria justiției, au pus la cale acestu monstru proces împotriva națiunii române dintre Tisa și Carpați.

Totă lumea cultă și civilizată s'a indignat vedendă această privileție de nemilosă prigonire. Vorbirău totu gazetele mari din Europa despre dreptatea cauzei noastre și despre sila și nelegiuirea, ce ni-o fac domnii cu calpac și pintenți din Peșta și din Clușiu, dér în locu se înceteze cu calumniile și bănelile, în locu se se pocăescă și se-și ispășescă păcatele, ce le apasă sufletul, — decă mai au sufletu — gazetele unguresci continuă cu sistemul lor de-a ne calumnia, de-a ne bănui mereu de „trădători” și „irredentiști”, ne împingă pumnalul reavoinei până în inimă, vătămând mereu și fără nerușinare, ceea ce avem noi mai scump: limba, naționalitatea și trecutul nostru. Ele își bat jocu ăilnicu de apostolii românismului și au impertinența de-a nega faptele mari și nobile ale bărbaților, cari au murit morțe de martiri pentru cauza dreptății și libertății nemului românesc.

Asupritorii noștri nu vreu se înțelegă, că toate sunt trecătoare în lumea această, că numai dreptatea și adevărul sunt vecinice și că singur triumful dreptății și adevărului este sigur și sfânt.

Timpu însă ar fi, ca se-și aducă aminte dușmanii noștri de vécuri, că națiunea română dintre Tisa și Carpați nu dorme, ci veghează. Ar trebui se-și aducă aminte, că toate în lume au un sfârșit, și că e lucru primejdios a scote pe-unu popor din răbdarea lui.

Față de poporul român, „patrioții” dela cârmă au ajuns culmea. Său dora nu este destul, că ne-au scos din drepturile noastre, fără de voința noastră și cu desconsiderarea protestelor noastre? Nu e destul, că ne-au proscris în patria noastră străbună — ci mai vreu se ne ia și limba? Ce luptă zadarnică și nebună! Fia însă siguri, că mai curend se voru preface stâncile Carpaților în valuri de apă și nisip, decătu se le succedă lor a face se ne lăpădam de limba noastră dulce și străbună. Cei ce ne atacă limba, ne atacă viața, ér Românul mai curend își va jertfi viața, decătu limba, căci fără limbă viața lui ar fi o rușine.

Domnii dela stăpânire n'ar trebui se se lase a fi răpiți de credința amăgitoare în puterea, ce din fatalitate o au astăzi. Se nu credă, că cu puterea, cu sila voru pute nimic de pe fața pământului popore întregi și atât de numeroase. Se se scobore din înălțimile increderei orbe în puterea, ce-o au ađi, și se ș aducă aminte, că rota sorții se mișcă într'una, că nu e suisu fără coboriș. Se țină minte pățania bróscii din fabulă, care vrând se se umfle câtu unu bou, a plesnit. Se tragă învățatură din această fabulă, ca se nu plesnescă și stomachul loru celu hămesitu de maghiarisare.

O voce germană asupra scrierei „Voci latine”.

Điarul „Germania”, una din cele mai însemnate și mai cetite din foile berlineze, face în numărul său din 26 August n. sub inițialele T. M. următoarele aprecieri interesante asupra albumului „Voci latine” apărut în ăilele trecute:

Sub titula „Voci latine” a apărut înainte de această cu câte-va ăile o carte, pe care a creatu senatorul român Urechia astfel, că a invitat unu număr însemnat de bărbați politici, poeți și alte notabilități dela toate popórele latine, se se esprime asupra apăsării, ce au se o suferă Românii din Ungaria. Cei invitați au dat ascultare invitării în număr deosebit de mare, și cartea, care cuprinde 172 pagini în cartu mare, avendă pe prima față o tablă cu numele celor 14 condamnați în procesul din Clușiu, a trasu asupra sa, — în vederea gravității obiectului, pe care-l tractează, — atențiunea generală. Chiar și cei din Ungaria au vedutu de astă-dată, că este cu neputință a urma față cu această carte simplu vechia politică a struțului și astfel presa maghiară strigă din răsunet („schreit Zetter und Mordio”) în contra acțiunii numitului president alu Ligei culturale române, care acțiune ară avă menirea se influințeze opiniunea publică a Europei împotriva Maghiarilor. Unele voci merg așa de departe, încatu facu ministerului actualu ungurescu imputarea, că are legături așa de puține cu străinătatea, încatu nu numai, că n'a impedit acțiunea editorului „Vocilor latine”, dera nici n'a fost în stare a găsi căi și mijloce, ca se descopere străinătății, prin scriitori din afară, „intențiunile cele rele” ale Ligei culturale. Și în coru răsuna strigătul: „Trebuie se se facă ceva, pentru a nimici efectul scrierei „Voci latine!” — Convingerea, că trebuie se se apere contra cuprinsului acestei cărți, a pătuns în sfârșit și în redacțiunea lui „Pester Lloyd”, și a avut ca efect o apărare, care trebuie se fia pentru Germania cu atât mai interesantă, căci în mai multe locuri ea (Germania) este pusă în compara-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Mihailu Kogălniceanu

și

Răpirea Basarabiei

(Conferență ținută la Ateneul din București, în sera de 20 Martie 1894).

De G. I. Ionescu-Gion.

A face istoria lui Mihailu Kogălniceanu de la 1817, data născerii sale, și până la 1891, când a murit, — va se ăica a face istoria redeșteptării naționale a Munteniei și a Moldovei după 1834, istoria pregătirii revoluțiunii de la 1848 și istoria acestei revoluțiunii — va se ăica a urma pasu cu pasu Căimăcămie și Unirea țerilor surori, alegerea și domnia Principelui Cuza, alegerea și domnia Principelui Carol, răboiul independenței și proclamarea regatului, — într'unu cuvânt, a face istoria lui Mihailu Kogălniceanu va se ăica a povesti și zugrăvi istoria unui popor, care, cam în 60 de ani, a străbătut pe calea progresului nesce distanțe neasămuit de mari, și istoria unei generațiuni de ómeni, avend în frunte pe Rosetti,

Brătienii, Goleșii, Cămpinenii, Florescii, Kogălniceanu, — generațiunii de felul căreia ve desfid se găsi în fastele istoriei universale vre-una, avend norocul și minunile de energiă pe cari le are de-a lungul vécului nostru această uriașă generațiune.

Nu într'o conferință, nu în două, nici în nouă s'ar puté desfășura din trîmba multu bogată o asemenea epocă cu toate minunile și cu totu norocul său.

Sunt atatu de multe, atatu de neprevădate și atatu de pline în urmările lor faptele, cari au făcut România de astă-ăi, încatu de-ai voi se le arăți în lumina străvécătoare a istoriei vii și elocințe, care se vorbescă adencu și sufletului și inimei, și-ar trebui, pe lângă timp și înalte însușiri de mare istoric, și-ar trebui și acelu véc de vultur, și acea putere entusiastă a poetului epicu, care și ridică eroul și pe soții lui în slăvile cerului, unde rămân de veoi, obiectu de neschimbăta admirațiune pentru presine și viitorime.

Da, Domnilor, ne trebuie acum, într'aceste ale noastre timpuri de positivism

și de demonstrațiunii sciințifice și pipăite, ne trebuie, pentru a scrie istoria Românilor în suta a nouă-spredecea, multe, forte multe din calitățile poetului epicu, — căci istoria moșilor și părinților noștri de la 1821 încóce este o splendidă și incomparabilă epoeia, de-a lungul căreia se vede, se aude și se simte, când durerea cea mai chinătoare, jalea cea mai adăncă și amărăciunile cele mai negre, când bucuriile cele senine, entuziasmul și fericirile cele mai calde.

Vorbiți, rogu-vă, cu unu străin învătăț și luminat, care se scie limba noastră; spuneți, pe viersul blănd și dulce alu basmelor noastre, unui Francesu, unui Germanu sau unui Englesu cuvintele următoare:

„A fost o dată ca 'n povești, a fost ca nici odată, țeri două mici, nu împărătesci pe lumea asta mare. De noi departe nu's vremurile, ce vreau se-ți povestesc. Nu's chiar cinci-deci de ani, de când multe din minunile basmului meu s'au petrecut pe pământul acestor două țeri. Patunci, veđi dumneța, Domnule, Principii sau Domnitorii țerilor a-

cestora tremurau în fața Turcilor și se făceau unu cu pământul la bătaia din picioru a unui consul străin, — cine scie ce derbedeu trămisu la Iași, senu la București, se facă diplomația din pintenți sau din onutu. Și mai erau boerii cari nu sciau, ce voru și nici încotro mergu; și mai erau neguțătorii, cari nu sciau, ce va se ăica negoțu și cumpărau marfă dintr'a cincea mână, după ce eșia din fabrică; și mai erau preoții și călugării, cari mai că nu sciau se citescă. Și nu erau școlii de câtu cu praștia, și nu era armată, și nu era dreptate, și nu era lege. Și josu de totu, la talpa acestui nenorocit edificiu socialu, gemea adencu de secole, ca 'ngropat în pământul îngrășat cu sângele și cu sudóra lui, gemea, obosit și gata se-și dea sufletul țeranulbătut de arendași, schingiuit de zapciu, chinuit de sameși și mănăndu adeseori mămăligă făcută din coje de stejaru. Și nu erau orașe, și nu erau case, și nu era traiul de câtu cu vâtraiul, și locuitorul de susu, ca și locuitorul de josu, în locu se aștepte ăia de mâne cu dragul omului, care crede, că parte mai bună mâne îi va aduce,

jurările li-au concesi a conveni la această sărbătoare, așteptată cu dor de totă suflarea română, și declară adunarea de deschisă.

Austro-Ungaria și Statele balcanice.

Diarul „Deutsche Zeitung” scrie, sub acest titlu, un articol, din care estragem următoarele:

Mai nefavorabil este raportul Austro-Ungariei cu România. De prezent raportul acesta mai are ceva urmă de prietinie, însă în realitate îi strică multe diferențe dintre Maghiari și Români. În România domnește ură contra Maghiarilor, de aceea aceștia, prin închiderea granițelor, au împiedecat importul de vite. Ura aceasta s'a mai mărit prin faptul, că numai de curând Maghiarii umblau să încheie cu Serbia un tratat comercial de sare în defavorul României. În fine la toate pune capul cestiunea română din Ungaria.

Maghiarii au lucrat foarte făr' de minte, când au aruncat în temnițe pe conducătorii Românilor ardeleni, făcându astfel din ei martiri. Români din Ungaria, aproape trei milioane de suflete, prin acesta s'au iritat, s'au mâniat, se vor face irredentiști și acesta va însemna despărțirea și separarea lor de Ungaria.

Intr'această înțeles se agită și în România, unde s'au refugiat numeroși Români din Ungaria, și astfel e lucru natural, că Români din Regat sunt una cu aceștia, consimți cu ei și îi sprijinesc. Guvernul român, se înțelege, observă o ținută de tot rezervată, însă domnind în România o libertate nefermă de a se aduna și a discuta, guvernul nu poate să se amestece de loc și peste tot nu poate pași contra predicatorilor și amicilor irredentei române.

Guvernul maghiar din contră, după cum scriu foile vieneze, pretinde, ca ministrul de externe austro-ungar să facă pași necesari contra acestei stări de lucruri, și pretinde, ca guvernul român să suprimă agitațiile antimaghiare. *Dér ce ar fi când și guvernul român ar pași cu pretensiunile sale?* Înainte de toate s'ar reci relațiile dintre Viena și București, apoi s'ar nasce o prietinie, pentru Austria forte nefavorabilă, între Statele balcanice și Rusia.

In Budapesta se tem foarte tare de influința Rusiei, însă ei, domni Maghiari, nu văd, că înșiși sunt urzitorii acestui lucru, de aceea ei pretind delă guvernul român aceea, ce el nu poate implini și nu vrea să implinescă.

In delegațiunii se va vorbi asupra acestor cestiuni, se vor face de sigur destule promisiuni, însă cu toate acestea una e evidentă: *că poziția Austro-Ungariei și raportul său față cu Statele din Balcani, prin influința întâmplărilor recente, au luat un caracter foarte nefavorabil.*

Politica Bulgariei.

Cu data de 25 August se telegrafiază din Sofia:

Cetățenii din Varna au oferit un strălucit banchet președintelui consiliului și ministrului de război. După un toast alți primarului în onora dinastiei, d. Stoiloff a rostit un mare discurs în care a espus programul politic interior și exterior al cabinetului.

In ceea ce privește politica interioră, ministrul pune în prima linie respectul drepturilor și alți libertăților cetățenilor și executarea deplină a constituției și a legilor. În acest scop este necesară a reforma legea pressei, care nu este conformă cu principiile constituției și cu spiritul public din Bulgaria.

Sub raportul instrucțiunii publice ministrul a discus, că e nevoie de institutori, cari să nu facă politică și cari să se devoteze misiunii lor. În ceea ce privește finanțele, d. Stoiloff a insistat asupra necesității de a micșora ore-cari cheltuieli, de a stabili echilibrul bugetar și de a repartiza impozitele în mod echitabil.

Vorbind apoi de politica exterioră, președintele consiliului a blamat atitudinea cabinetului precedent, care, în mânia grandorii, își inchipua, că Bulgaria este un sora în jurul căruia toate puterile se învârtesc, ca nise sateliți. El a blamat de asemenea provocările nechibzuite în contra Rusiei.

„Cu asemenea politică, a discus ministrul, Bulgaria era o carte între mâinile patrioților patentați, cari o înșelau.”

Politica noului cabinet va fi mai puțin sgomotosă, așa precum trebuie unei țări constituționale și democratice. Înainte de toate el se va sili a fi în relațiuni foarte amicale și sincere cu vecinii Bulgariei, ale căror drepturi le va respecta, pentru ca și însuși să respecte drepturile Bulgariei.

Guvernul se va sili de asemenea să dobândescă bună-voință marilor puteri

D. Stoiloff este convins, că nu sunt trădători în Bulgaria. Toți Bulgarii își iubesc patria și nici unul din ei nu voesc să dobândescă bună-voință puterilor prin părăsirea sau micșorarea unui drept câștigat, sau independența țării. Guvernul nu va face nici un avans nici o concesie Rusiei în vederea unei împăcări cu densa.

Armata bulgară nu va fi încredințată nici odată nimănui, căci ea este deja formată, ea poate să se îndeplinească cu demnitate misiunea de apărare a țării.

Ministrul dăce terminându, că o politică adevărată liberală în interior, silințe în vederea ameliorării stării economice a țării, atitudinea leală către vecini, vor face ca marile puteri, între cari și Rusia, să privească Bulgaria cu mai multă bună-voință.

Poate mai curând de cât cum s'ar gândi cine-va, va veni césul, când cestiunea bulgară va dispărea de pe masa verde a diplomației europene.

Discursul ministrului a fost de mai multe ori întrerupt de urale. Ovațiunile au continuat până dimineața.

A doua zi miniștrii au plecat la Șumla. Ei au fost însoțiți de numeroși cetățeni până la Caspicieni.

Cercetarea disciplinară în contra tinerimii române universitare din Clușu s'a sistat prin rescriptul ministrului de culte. Acest rescript se va comunica din partea rectorului universității în primele zile ale lunii Septemvrie celor 42 de tineri, fiind prezenți cu toții în corpore. În sensul scriptului tinerii se restituie în toate drepturile de civi universitari.

Morte regilor.

— Atentate zădărnice. —

Anarhiștii, acești omeni ai grôzei și uciderilor, nu vreu să se astempe. După omorirea președintelui Republicii franceze Carnot, ei au voit să pună capul la doi domnitori: reginei Victoria din Anglia și regelui Greciei. Pentru regina Victoria era destinat un pistol, pentru regele Greciei un pumnal. Etă soarele privityore la aceste atentate mișeșeci, cari însă au fost zădărnice.

Triestă, 30 Aug.

Foia „Provincia di Brescia” aduce din Aix-les-Bains scirea senzațională, că în contra regelui Greciei, care petrece acolo, s'a plănit un atentat cu pumnalul. Un visitiu dela hotelul „Splendid”, a fost întrebât de câtă ună strein, despre obiceiurile și modul de viață al regelui. Visitului i-s'a părut foarte bănuitor lucrul acesta, și a avisat poliția.

Streinul individ a fost arestat numai decăt, dér la interogator a refusat a da lămuriri asupra persoanei sale. Au aflat la el un pumnal ascuțit, și scrisori anarhiste, din care s'a vădut, fără îndoială, că voia să stingă viața regelui Greciei.

Londra, 30 Aug.

Poliția a împedat ieri un atentat îndreptat contra reginei Victoria. Regina călătoria din Osborne la Scotia, și la miezul nopții, când trenul sta în gara Birmingham, un om cu numele *Tollyday* Artur, a încercat să sară peste cordonul tras de poliția. Individul a fost arestat, dér înainte de arestare a voit să îndrepte revolverul contra sa, fără însă de a-i succede. El e anarhișt, și voia să impuse pe regina Angliei.

SCIRILE PILEI.

— 20 August

Corabia română în Fiume. Cu data de 29 August ni-se scrie din Fiume: Miercuri, în 17 August, d. a. la 4 ore, a sosit din România o corabie de război în portul de aici. Corabia avea drapele românesec, 8 ofițeri și vre-o 150 matrosi. Fia-care barcă era provădută cu vultur românesec. Apariția vasului român în portul Fiume a deșteptat interesul tuturor.

— 0 —

Baritonistul D. Popovici. D-lă D. Popovici, cunoscutul nostru cântăreț, an-

gajat până acum la opera germană din Praga, se află de prezent în orașul Bayreuth din Bavaria nordică, unde a fost invitat să ia parte activă la reprezentarea unui ciclu de opere wagneriane. Escentul nostru baritonist a și atras aie atențiunea generală a publicului, compus din adoratori de ai lui Wagner veniți din toate părțile lumii. Diferitele foi musicale se esprimă în modul cel mai favorabil despre vocea și jocul d-lui Popovici, și lă pună între cei dintău artiști din Bayreuth. Câte-va foi i-au adus chiar și portretul. Astfel cunoscuta foia ilustrată „Die Gartenlaube” a publicat în nr. 31 portretul artistului nostru într'o gravură intitulată: „Dirigenții și artiștii cei mai distinși la reprezentațiunile festive din Bayreuth”. De asemenea foia englesă „Pall Mall Budget” din 16 Aug. a. c. cuprinde o ilustrațiune, în care este reprezentat d-lă Popovici împreună cu artista Marie Brema, într'o scenă dramatică. Foia englesă nu uită, că d-lă D. Popovici este Român, ci o spune acesta cetitorilor săi în cuvintele: „But then Popovici is not a German, but a Roumanian”.

— 0 —

Persecuțiune strigătoare la cer. Cetim în „Foia de Duminecă” din Timișoara: Am tot auzit și ne era greu să credem, dér săptămăna trecută s'au prezentat la noi în redacțiune unii locuitori din Mehala și s'au plânsu amar, că deși sunt numai nise dileri, totuși sunt greu prigoniți din partea șovinismului maghiar chiar și aici. Anume peste 60 omeni sănătoși și dediați cu lucrul, locuitori în Mehala, lângă Timișoara, s'au prezentat de repețe ori la direcțiunea căii ferate din suburbiul Iosefin și au cerut de lucru, ca dileri. Inse n'au vrut să-i primescă sub cuvânt: că aici n'au ce căuta, că acesta este pământ maghiar, și apoi decă nu știu limba maghiară, și nici nu viseze de a-și căuta aici pâne. Intr'aceea au adus și au aplicat aici lucrători dileri de pe la Hódmező-Vásárhely, Ciaba, Seghedin, etc. Români noștri ni-se plăngeau cu cea mai mare indignare și îngrijire în vederea acestei persecuțiuni brutale și neintemeiate; căci, diceau, de dare și de cătane pentru totă țera suntem bun și pentru mulțimea de poveri comunale și comitatense, dér se ne căutam pâne de toate dillele pe cale cinstită ni-se face cu neputință chiar și aici la vatra noastră și a părinților noștri. Ce o să fiă sferitul acestor dușmăni sălbătice? Atragem deci de timpuriu atențiunea domnului ministru de comunicațiune asupra necualificabilei procederi brutale și neintemeiate a celor dela direcțiunea căii ferate din loc, și cerem sanarea grabnică, căci nu putem crede, ca însuși guvernul să aibă voiă a propaga și a înrădăcina și în Bănat stările socialiste, ce înfloresc acum în alte ținuturi ale Ungariei. Și coloni și lucrători și funcționari și

Telegrame de felul celor iscalite de Ion Brătianu și Mihail Kogălniceanu ne vor da putere să dăcem tuturor, acum și n totdeauna: să ne primim în față, și ne cunoșcem bine.

Cetiți-le, Domnilor, și cetiți-le și printre rânduri. Puneți-vă în starea psihică a acelor bărbați ai României, în inima cărora se concentrase atunci totă durerea și jalea țerei, — și spuneți-mi apoi, decă veți fi cetit vre-o scriere mai înduioșătoare, mai captivantă și mai tragică.

Sunt telegrame de câte dece rânduri, cari par, că sunt scrise cu lacrimi de de foc. Dogoresc, cum va dogori în vecii vecilor justiția imanentă a istoriei obrazul acelor, cari au săvșit nedreptatea, și-au călcat cuvântul, au pângărit sfințenia lucrului făgăduit și jurat.

Ce să mai imitam ad pe istoricii bătrănelor scole, cari pentru a da mai multă viață povestirii lor, introduceau și invențiunile fantasiei în narațiunile lor cuasi-vedice, — de ce să-i mai imitam, când documentele și hârtiele oficiale sunt mai pitoresci și mai dramatice, de cât tot ce imaginațiunea ar pué să nascocescă ori mai ciudat, ori mai interesant?

Nu mă voi servi de cât de ele, și m' va fi pré și forte de ajuns să reimproșpățez în mintea Domnilor-vostre fața cea neagră din Iulie 1878, și să vă arăt în ce mod atunci Principele Domn alți României, Ion Brătianu, Președintele Consiliului de Miniștri, și Mihail Kogălniceanu, ministrul afacerilor străine, luptară mai presus de puterile omenesci, pentru-ca să scape țera de sfășiere, și pe aliații noștri Ruși, de stigmate, ce și-au pus singuri pe frunte, într'acel an de nenorocire.

Sciți cu toții, Domnilor, că armata română, având în cap pe Domnitor, trecu Dunărea la 20 August 1877, în urma telegrami primită la 23 Iulie de la Marele-Duce Nicolae, — telegramă istorică, și care glăsuia astfel:

„Vino în ajutorul nostru; trec Dunărea pe unde voiesc, cum voiesc, sub ce condițiuni voiesc, numai vino, vino mai iute: Turcii ne prăpădesc, cauza creștină este perdută”.

Cum se purtă Români în dillele de 27 și 30 August la luptele din fața Griviței, în ziua de 9 Novembre la luarea Rahovei, în ziua de 28 Novembre la lu-

rea Plevnei, în ziua de 12 Ianuarie anul 1878 la luarea Smărdanului și în ziua de 15 Ianuarie la cuprinderea cetății Vidinului, să lăsam să vorbescă Țarul și comandantii supremi ai armatelor rusesci.

Impăratul Alexandru II felicită pe Domn pentru bravura armatei române, vităza aliată a armatei rusesci.

Marele-Duce Nicolae scrie Domnitorului: „Am fost tot-deuna fericit a recunoște vitejia și solidele calități militare ale oștirea românesec. Isbănda de la Rahova aparține într'acel armatei române”

Impăratul Alexandru II mai dăce: „Resultatele strălucite, cari s'au obținut înaintea Plevnei sunt datorite în mare parte cooperațiunii armatei române”.

Marele-Duce Nicolae, în ordinul de di din 29 Novembre 1877, a doua zi după luarea Plevnei, dăce: „Vă mulțămesc, eroi! Vă mulțămesc pentru tot ce ați făcut până acum. Continuați ast-fel, și dușmanul nu va uita nici odată teribilul vostru Ura!”

Marele-Duce Vladimir scrie Domnitorului la 1 Decemvrie 1877, felicitându-se, că Plevna a cădut sub glonțele unite ale

armatei imperiale și ale tinerei armate române, care într'această resbel și-a dobândit deplină ei maturitate.

Și érași, Marele-Duce Nicolae, — o inimă bună, după cum se vede din documente, — scrie Domnitorului din Rusia, peste un an, la 28 Septemvrie 1878, asigurându-l de recunoștința lui pentru tinăra și vităza armată română și pentru Domn, care a condus-o la botzul focolui.

Lăsam de o parte toate mărturiile altor străini, cari cu ochii lor vădura, cum se conducea, alături de armatele imperiale ale Rusiei, armata noastră românesecă.

Nu cităm de cât una: esclamațiunea entusiastă a colonelului franceș Gailard, care vădend pe Curcani, că se avântă într'un iuruș irezistibil de vitejă, sub plôia teribilă de glonțe și șrapnele ale Turcilor, strigă prăpsit de admirațiune. *oh! les braves enfants!!*

Nu cităm pe ale altora. Ni sunt de ajuns mărturiile și certificatele, ce ni se dedeseră de Impăratul tuturor Rusielor și de Marii-Duci ai familiei imperiale, co-

poruncitorii totu străini pe capul Românilor de pe aici, va fi prea multu domnule ministru!

—o—

Studenții universitari unguri, dela universitatea din Budapesta, ținură alaltăeri o adunare, în care, între alte obiecte, se discută și asupra cestiunei române. Studenții maghiaroni hotărâră adecă, să convoce pe 1896 unu congresu internaționalu studențescu în Budapesta și să roge pe profesorii universităților străine, cari de prezentu petrecu în capitala Ungariei la congresul hegienicu și demograficu, ca să insiste pe lângă studenții respectivelor universități, pentru ca să ia parte la congresu. Scopul principalu alu congresului va fi (horribile dictu!): „tineretulu ungaru să convingă pe studenții străini, despre minciunile și defăimările lătite în Paris prin scrierile mârșave din Bucuresci”. — Ținu studenții unguri pe studenții de prin țările străine atât de proști, câtu aceștia să se lase așa ușorū trași pe sfără? Vederemo!

—o—

Din America nordică. Ortodocșii din America nordică voru serba în 25 Septembrie c. aniversarea de 100 ani a existenței religiei comunității ortodoxe nord-americe. Numărul ortodocșilor în anii din urmă s'a măritu foarte multu prin Rutenii galițiani emigrați, cari acum fiindu liberi de presiunea stăpânilor poloni și a iesuitorilor, au trecut dela credința catolică, la cea ortodoxă. Cardinalul Ledechowski, directorul propagandei romane, a trimesu de curându în America nordică o pastorală, în care Rutenii galițiani emigrați suntu provocați a-se supune episcopilor catolici de-acolo.

—o—

Concerte. Musica orășenescă va da mâne (Duminecă) unu concertu în otelul „Centralu Nr. 1”, sub conducerea dirigențului ei d-lu Anton Brandner. Programa e foarte ală și variată. Inceputul la 1/2 8 ore s'era. Prețulu intrării 30 cr.

— Programa seratei declamatorice musicare Müller-Hausen de Marți (4 Septembrie) va fi următoarea: 1. Der Strike der Schmiede, mare scenă dramatică, d-lu Müller-Hausen; 2. Recitativ și aria din opera „Rinaldo”, d-na Müller-Hausen; 3. Concertu de violină de Godard, mazarca de Hubay, d-șora Ella Heschaimer; 4. Unu ciolu de patru cântece de Lassel, d-na Müller-Hausen; 5. Din operele lirice ale poetului Michael Albert, d-lu Müller-Hausen; 6. Es var ein alter König de, Rubin-st.in; Ich liebe dich, de Grieg și Frühlingsnacht, de Schumann, d-na Müller-Hausen; 7. Alpines, de Baumbach, d-lu Müller-Hausen.

Terorea nihilistilor.

Se scie, că înainte cu trei săptămâni s'a întâmplatu o nenorocire cu părechea

princiară Mihailovici Mihailu și Xenia. Ținera păreche mergea c'o caretă spre palatul din Ropsinsk, ca să privească jocurile de focu, ce se arangiaseră în onoarea lor. Intensitatea focului orbi întru atâtă vederea visitiului, încâtu a greșitu unu podu, peste care trebuia să trecă. Trăsura avea trei cai; unul dintre ei păși pe podu, ér doi cădură în adâncime târându cu ei trăsura. Marea ducesă Xenia cădu peste bărbatul său și își rupse unu brațu; marele duce rămase nevătămatu, dér visitiulu primi o rană grea de morțe.

În modulul acesta a raportatu biuroulu oficiosu de presă rusesu despre satulu acesta. Sciri din isvoru privatu însă deseriu casulu cu totul altfel. După aceste sciri, visitiulu n'a greșitu podulu. Se spune mai departe, că la nunta archiducesei Xenia, Țarul și Țarevna n'au luat parte la plimbarea prin parculu Peterhof, și că n'au privitu nici jocurile de focu. Scurtu după acêsta s'au lățitu sciri negre despre părechia imperială. Se dice, că podulu, de pe care a căduțu marea ducesă Xenia dimpreună cu trăsura, era tăiatu cu firezulu și a fostu destinat pentru părechia imperială.

Scirea acêsta nu s'a combătutu nici până adu din parte oficiosă rusesă, ér pressa din Rusia tace tăcerea pescelui.

Acum de nou s'a ivitu unu casu, care a atrasu privirile lumii asupra Petersburgului și a Țarului. Țarul a datu ordinu, ca manevrele rusesi din juru de Smolensk să nu se țină, renunțându astfel dela călătoria, ce avea s'o facă în părțile sudice ale imperiului. Tot-odată a ridicatu din postu pe generalulu Offenbach, șeful poliției secrete.

Nu se mai pôte trage la indoială, că s'a datu de urma atentatului îndreptatu contra Țarului. Acêsta nici n'o mai negă nime. Se susține, însă că acêstu atentatu n'a fostu pus la cale de nihilistii ruși, ci de anarhiștii din afară.

Școlile medii române din Brașov. Insciri.

La școlile medii rom. gr. or. din Brașov (gimnasiu, școlă reală inferioară și școlă comercială) anul școlastic 1894/5 se va începe cu 1 Septembrie st. v. 1894.

Examenele de emendare și cele suletorii se voru ținu în 31 Augustu st. v., ér examenele de primire pentru clasa I-a gimnasială și pentru clasa I-a reală se voru face în zilele de inscriere.

Inscrierea școlariilor pentru anul școl. 1894/5 va urma în 1—3 Septembrie st. v. și anume: în 1 Septembrie se voru inscrie școlariii din orașulu Brașov, în ziua următoare cei din comitatulu Brașovului, ér în ziua a treia școlariii din alte comitate. Inscrierea se face pe lângă condițiunile următoare:

1. Pentru a fi primitu în clasa I-a gimnasială, seu reală, școlarul trebuie să fi împlinitu etatea de 9 ani, și să presente: testimonii despre 4 clase primare absolvate cu succesu, atestatu de botezu și certificatul ultimul de vaccinare, prin care să documenteze, că este altoitu odată seu și de a doua oră. — Cei ce nu voru produce testimoniu de clasa a 4 a primară, se voru supune la esamenu, în care voru avea să dovedescă, că posedu cunoscințele recerute. Ceia-lalți voru fi esaminați numai din limba română și din aritmetică. Dela acêstu esamenu suntu dispensați școlariii repetenți, precum și aceia, cari în anul precedentu au absolvatu clasa a 4-a la școlă capitală rom. gr. or. de aici.

2. Școlariii, cari voru să fiă primiți în clasa I-a comercială, trebuie să fi absolvatu cu succesu patru clase gimnasiale, seu reale, seu civile. La casu, că nu aru putu produce testimoniu recerutu, voru avu să dovedescă prin esamenu cunoscințele recerute.

3. Școlariii, cari vinu dela alte institute, pentru a fi immatriculați, au să prezinte testimoniu de clasa absolvată în anul școlastic 1893/4, testimoniu de botezu, și cei ce n'au împlinitu 14 ani, certificatu de revaccinare. Școlariii, cari au absolvatu anul școlastic precedentu la școlile noastre, nu trebuie să producă aceste documente.

4. Didactrul (taxa școlară) se plătesce la immatriculare seu întregu, seu celu puțin jumătate, și anume:

Pentru școlariii români de confesiunea gr. or. seu gr. cat. din gimnasiulu inferioru și din școlă comercială: 11 fl. pe anu. Pe lângă acêsta școlariii din clasele inferioare plătescu, ca taxă de bibliotecă, 30 cr., ér cei din clasele superioare 50 cr. Școlariii de altă confesiune au să plătescu didactru de 4 ori mai mare. Cei ce se immatriculează de prima oră la aceste școli, plătescu odată pentru totdeuna 2 fl. v. a., ca taxă de primire.

5. De didactru se potu dispensa numai aceli școlari, cari voru cere acêsta în scrisu, dovedindu, că ei, seu părinții lor, suntu cu totul lipsitu de mijloce materiale, și că au absolvatu anul precedentu cu calcululu generalu celu puținu bunu și cu purtare morală bună. Cererile pentru dispensare, împreună cu atestatele necesare se voru înainta subscrisei direcțiunii până 'n 15 Septembrie st. v. Pentru semestru primu nu se dispensează de didactru aceli școlari, cari vinu pentru prima oră la aceste școli, de asemenea nu se dispensează nici unu școlaru de taxa de bibliotecă.

Brașov, în 17 Augustu st. v. 1894.

Directiunea școlilor medii rom. gr. or.

Sciri telegrafice.

Budapesta. 1 Septembrie. Tôte diarele unguresci salută cu articuli festivi congresulu higienicu și de-

mograficu, care servece spre strălucirea și renumele capitalei. Salută congresulu pentru activitatea sa binefăcătoare și cu scopu de-a îmbunătăți sôrtea omenilor s'ermani.

Belgrad. 1 Septembrie. Poziția, ce o ia guvernulu sêrbescu față cu Zankow, s'a notificatu pe cale diplomatică atâtu cabinetulu bulgaru, câtu și puterilor europene.

Bukingham 1 Septembrie. Contele de Parisu e la simțiri, și ér a fostu împărțășitu cu sântele sacramente.

Ce pretinde familia dela școlă?

Familia pretinde dela școlă foarte multu, adese-ori totul. Părinții abia așteptă, ca copiii lor să ajungă la etatea de șese seu șapte ani, abia așteptă să vie vremea școlii și plăcă cu ei spre școlă. „Multămită Domnului”, dicu cei mai mulți părinți, „că s'a începutu ér școlă, ca să mă mai scapă de ștregarii aceștia de copii, că m'am saturatu de ei până în gât, de-mi vine acru. Mai frece-și acum și dascălulu capulu cu ei, că de aceea e dascălu și de aceea ia léfa cea mare”.

Ba alți părinți chiar și fără a avu copilulu lor vârsta cerută de lege, cercă să-lu dea cu câte 4—5 ani la școlă, numai să se scape de el; că e bine acêsta seu nu, ei nu cugetă multu. Totulu e să se scape de el, ca să nu-le iacă larmă la capu, și să nu le mai pună atâtea și atâtea întrebări, la cari unii nici nu sciu ce să răspundă, alții îi aruncă cu întrebări cu totu, fără a cugeta, că prin acêsta facu unu păcatu neiertatu, că nu le iau în sémă întrebările lor.

Mănecuță, de pildă, e unu băiatu, care face părinților săi multă bătaie de capu. Alergă prin casă de colo colo, strigă, sare, cântă, mai răstornă câte unu scaun, și alte nădrăvâni copilăresci. Totu așa face prin curte. Larma băiatulu le urlă în capu părinților, ca o morișcă. Ce să facă, ca să lu mai astêmpere? S'apucă și-lu sparie: „Stăi tu, ștregarule, de-ar veni odată vremea școlii, să te dau pe mâna dascălulu, să te învețe regulă și omenia, și de nu-i asculta, să mi-te bată alu naibii, până o sării sângele din tine până în grindă!” Copilulu crede și nu crede; se mai astêmpără elu puțințel, nu de frică, ci să gândească, că cum să-lu întrebe pe tată-seu despre cutare lucru, care nu-lu pricepe elu. Părințele cum e întrebatu de copilul, copilulu e aruncatu măniosu cu vorbe, ca: „Mergi d'aci; acum n'am vreme

mandanți generalii ai diferitelor corpuri de armată rusesă.

După asemenea cuvinte de laudă și de recunoștință, cine ar fi mai creduțu, că Rusia va ține încă la memorandumul din 27 Martie 1877, adresatu puterilor europene și în care hotărâ, printre condițiunile păceii viitoare cu Turcia, și cedarea părții din Basarabia, ce se luase ei prin tractatul de la Parisu și ni-se dedese nou.

Până și Kogălniceanu, care cunosea pe Ruși din istoria Moldovei și Munteniei, care-i păscuse îndelungu în viața lui de omu de stat, — până și Kogălniceanu se lăsa adesea ori să fiă târitu de curentulu celu mare și să împărțășescă credința aceleora, care-lu asigurau, că nici odată natura cavalerescă a Impăratulu Alexandru II, blândeța și bunătatea Marelui-Duce Nicolae, bătrâna prietenia a principelui Gorciakoff pentru mulți dintre bărbaii țerilor române, nu voru mai scote la ivelă acêsta cestiune a Basarabiei.

Novembre și Decembrie 1877 se petrecură în veselie victoriilor. Domnitorulu Țării se reintorse de pe câmpulu de rășoiu, ér anul 1878 începe cu victoriele

de la Smârdan și de la Vidin; dec, cu liniște, cu bine și cu noroc; când de odată în mijloculu estoru bunuri, cu viața a decemii de Români cumpărate, sosescu o scrisore a baronulu de Jomini de la Petersburg și telegramele generalulu Ionu Ghica, trimisulu nostru în capitala Țarilor. Tôte vedescu voința nestrămutată a Rusiei de a ne răpi Basarabia.

Chinurile încep, Domnilor, și cu dênsele cresc în ochii noștri și voru cresce și mai multu, și mai susu în ochii unei posterități și mai depărtate, omenii, cari conduseră atunci destinele patriei române.

Nu-să tôte hârtiele lui Kogălniceanu în publicațiunea, de care mă servecu; nu cunoscem pe ale lui Brătianu, nu scim de cele din arhiva ministerulu afacerilor străine, n'avem cunoscință de intervențiile cele înalte și totuși, numai dintr'acêstea, ce ne suntu la îndemână, totu înțelegem și vedem câtu de mare, câtu de puternică și câtu de emoționantă în românesca ei desperare fu activitatea lui Kogălniceanu.

Mai întâiu, pe elu mai multu de câtu pe toți cei-lalți, curtea Rusiei l'acusă de

duplicitate, îi spuse, că e fățarnicu și prefăcutu. Și acêsta, pentru ce? Pentru că Kogălniceanu, de și scia, că răpirea Basarabiei este hotărâ, totu credea, că Impăratulu Alexandru II va reveni și se va schimba; și-acum vedându, că Impăratulu nu revine și nu se schimbă, elu dedese strigătu de alarmă și avisase îndată, în frase, cari scânteiau de lacrimi și de mâniă, pe toți agenții noștri din străinătate.

Parisulu, Berlinulu, Roma și mai cu sémă Londra și Viena, sciură îndată hotărârea imperială și într'același timpu hotărârea desperată a Românilor de a nu ceda cu nici unu chipu și sub nici o condițiune.

Se supăraseră la Petersburg... *muscălesce*, și Alexandru II, și principele Gorciakoff, și d. de Giers, și baronulu de Jomini. Generalulu Ionu Ghica, care se nălță multu prin publicarea documentelor kogălnicene, — generalulu Ionu Ghica a avutu să sufere la Petersburg momente de ceea, de cari omulu nu-și aduce aminte de câtu c'unu cutremuru de gróză.

Kogălniceanu, ca 'n vremurile viforoșe ale unor lupte totu atât de grele

ca și aceste de-acum, — Kogălniceanu întineresce și acea putere însuțită de muncă o simte éráș, ca 'n vremea Divanurilor *ad hoc* și a Domniei lui Cuza. Iși dișe și acum, ce 'și dicea în Septembrie 1857 la Iași: *acum nu mai scriem, acum facem istoria*. Și din Ianuarie 1878 până în momentul plecării, ca să represinte, cu Ionu Brătianu, România la Congresulu de la Berlinu, Kogălniceanu desfășură acea prodigiósă activitate, care îmărmuria pe cei ce-lu încunjurau.

Principele Gorciakoff, într'o scrisore din 11 Ianuarie 1878, îi vestesce sosirea la Bucuresci a generalulu Conte Ignatiu. Acesta, dice în resumatu scrisorea lui Gorciakoff, va comunica guvernulu Inălțimei Sale Principelui Domnitoru alu României vederile guvernulu imperialu, în privința bunelor noastre relațiuni. Kogălniceanu scia ce i se va spune, dér nu se aștepta la fanariotismulu ne mai pomenitu, cu care Rusia, în persóna comitelui Ignatiu, căută să justifice cererile sale, și mai cu sémă pe aceea de a termina cestiunea Basarabiei fără a mai amesteca și pe Europa într'ênsa... Rusiei îi era rușine de rușinea ei!

de tine!“ Copilul se duce și se apucă de a ceea ce scie el, că așa de giaba nu poate sta; așa e firea lui.

În urmă vine și ziua aceea înfricoșată, în care copilul, după cum i-au spus părinții, trebuie să-și ia răsplată cuvenită pentru faptele din trecut și pentru ce le-ar comite la școlă. Copilul e dus la școlă. El merge cam șovăind, îngândurat și cu temere: dela o vreme chiar se mai oprește, par'că n'ar avé destul curagiu, să mergă la școlă. Acesta crește în raport, cu aceea, cum au știut părinții mai bine să-l sparie cu școlă și cu învățătorul. Târșu-grăbișu ajunge la școlă. Tremurându întră în ea, cam ascuns după mumă-sa, sau după tată-său, și uitându-se pe furiș la învățătorul acela crud, după cum îl descrieră seră părinții.

Azi așa, mâne așa, până ce Mănecută se împretinesce cum se cade cu învățătorul. După ce vede el, ce cale pe vale-i pe la școlă, și dăce în sine: „Taci, că-i bine! Aici e de mine. Bine, că nu e Domnul nostru așa de rău, după cum ne spuneau părinții noștri! P'acasă trebuie să umbli două-trei uliți, până ne putem aduna atâtea băieți, ca să ne putem juca. Aci sunt toți dela noi, putem să ne jucăm în bună voie ori-ce joc am vré. Două césuri înainte de prândă și două după prândă nu sunt atâtea, trece ca o părere, apoi la joc băieți!“

Părinții îl îmbracă, îl încalcă, îi cumpără carte și alte lucruri, de cari are lipsă în școlă și-l dau apoi pe mâna dascălului. Curățenia în încălțăminte, în haine, la cap, pe gât, în urechi nu e tocmai esemplară, și învățătorul are multă bătaie de cap, până ce-l dedă cu curățenia. Afară de aceea pentru deșteptarea minții lui, părinții au făcut foarte puțin; abia cunosc unele lucruri de pe acasă, cari le-a vădută mai des; se exprimă foarte rău și greșit, e stăpănit de multe credințe deșarte, cu cari bietul învățător are să se lupte întreg timpul, cât umbli băiatul la școlă, până ce-l desbară de ele și-l face să credă și să scie, ce este adevărat.

Afără de acestea băiatul este foarte neastăpănit, vorbește cu ceilalți băieți, când propune învățătorului; decât nu ascultă băieții de cele ce le vorbește, s'apucă și să joci prin bancă cu vre-unu lucru. Învățătorul trebuie să stea mereu cu ochii la el, până îl aduce, cum se dăce, la calea pocăinței. Între ore, în pauză, Mănecută alérgă nebunesce,

sare, injură, batjocuresce, se bate cu alți băieți. Părele curg la învățător, ca ecă ce i-a făcută sau i-a dăsită cutărui băiat. Altă-dată sparge vre-o ferăstră, creștează banca cu cușitul și câte și mai câte rele scie el face. De ar fi numai singur, ar fi cum ar fi, dăce ca el sunt foarte mulți, și bietul învățător câtă nu trebuie să asude el până ce-i pôte desbăra de aceste apucăturile aduse de acasă.

De astea părinții n'au habar. Ei scie una: ecă s'au dat copii la școlă, au să învețe acolo rânduélă, omeniă, purtare bună, să cetescă, să scrie, să socotescă, să cânte. Și acestea câtă s'ar puté mai curéndu.

Nu trec două-trei zile și îndată îi aud pe părinți: „Ei, băiete, cetesce-ne ceva din cartea, ce ți-am cumpérat!“ Băiatul nu scie. Părintele începe a injura pe învățător, că nu scie ce prostii să învețe acum în școlă. Atunci, decât nu scie ceti, dă „Tatală nostru“, că-ți rupă urechile! „Băiatul nu scie nici ecăsta, afară decât nu l'a învățat cum-va mecanice dela părinți. Atunci dă „Credeulă!“ Nu-l scie nici pe acesta. „Bine, atunci ce hantătarul învățați voi în școlă?“ Băiatul răspunde: „Noi învățăm ce ne spune Domnul, și dănsul nu ne spune lucruri d'astea, ci altele! Domnul nostru ne vorbește despre lucrurile din școlă, din casă, din câmp și despre bunul Dumnezeu.“ „Acestea sunt flécuri, mă! Spune-i Domnu-tău să vé învețe să cetiți, să scrieți, să cântați și să nu mai perdeți vremea cu nimicuri d'alea.“

Scurt, învățătorul urmăză o cale cu elevii, și părinții așteptă cu totul alt-ceva. Bine, că nu toți dăce și așteptă așa, dăce numărul acestora este cu mult mai mic, decât al celor de talpa veche. Dăce școlă nu se mișcă din țință pentru ecăsta. În urmă bine-rău, n'au ce face nici părinții, să impacă și ei cu cele din școlă, dăce mai nici odată pe deplin multămiți. Ba că ar trebui să învețe cutare și cutare, ori că de bunurile, cari se învețe acum, n'au lipsă, și numai de giaba să cheltuescă cu copiii la școlă. Și multe ocare scie ei să aducă asupra școlii și a învățătorilor de azi, cari au rupt cu ruginita metode din trecut în propunerea din școlă.

De aci vine apoi și aceea, că învățătorii în cele mai multe locuri nu se bucură de vađa și reputația, ce li se cuvine în opinia părinților și a poporenilor preste tot. Românul să dedă anevoie cu lucrurile noue. Așa e firea lui. Dar' odată

încredințat pe deplin despre valoarea lucrurilor noue, să pornesce apoi cu o iutelă, care întrece ori-ce popor în dezvoltare.

Din cauzele mai sus pomenite și altele multe de felul acestora școlă încă este în drept a aștepta, și ea dela familie foarte mult. Despre ecăsta însă în altă număr.

Brașov, 19 August 1894.

I. Daru.

Rectificare: În Nrul 173 din Duminica trecută, la finea articolului: „Omenii fără căpătăiu“, s'a strecurat o erore de tipar, care este a să îndrepta așa:

„Creșceți din fiți vostri omeni,
Cari să n'ensem n cartea vieții
Fupte mândre de martiri,
Er nu unu nume rece
Pe o cruce n cimitir.“

I. Daru.

Cunoscințe trebuincioase plugarului.

Timpurile de tristă aducere aminte au trecut peste părinții, moșii și strămoșii noștri supuși iobăgiei; timpuri în cari nu putea fi vorba, ca plugariul să-și câștige cunoscințe trebuincioase pentru purtarea plugăritului și din carte, căci totul sta într'aceea, ca el să pôtă lucra câtă mai mult, — câte două sau patru zile în săptămână de calcă véra și érna, după cum îi era și moșia lui mai mare sau mai mică, — domnului pământénu, éra celelalte două zile din săptămână, decât nu erau cumva sârbătorii séu de plóia, le folosia pe séma lui și a familiei sale.

Odată scăpați de iobăgie, plugarii noștri au ajuns stăpăni pe moșioarele lor, pe cari au început a-le lucra singuri numai pe séma lor, după cunoscințele, ce le aveau prin necurmata deprindere în cele economice. Dăce mai înmulțindu-se deoparte numărul celor ce trăiau de pe una și aceeași moșă, de altă parte fiind împinși mereu înainte pe calea sporului și în economie, plugarii noștri stau astăzi, nu numai înaintea unor schimbări față de timpurile trecute, ci și înaintea unor prefaceri mari economice. Acestea schimbări și prefaceri se datoresc spiritului (duhului) timpului de astăzi, care ne strigă cu glas puternic: spor și érași spor în toate lucrările omenești!

Urmându acelui glas, plugarii noștri nu numai, că au început a se înzestra în școlile noastre populare, cu unele cunoscințe trebuincioase pentru plugărit, și din cărțile de cetire, cari cuprind multe învățături și povețe folositoare, ci chiar și mulțime de unelte și mașini spornice au introdus în timpul din urmă la lucrarea pământului.

Ba ce este mai mult, în timpul mai nou au început a fi introduse unele cărțicele anume întocmite pentru plugărit din cari fiitorul econom să-și pôtă câș-

tiga nisce cunoscințe și mai temeinice decât până acum. Era și de lipsă așa ceva, de-ore-ce cu prilejul esamenelor, școlarii sciau să spună câte și mai câte, dăce pentru de acestea: că de câte-ori se ară pământul pentru grău, cucuruz, ovésu, véză și altele, séu când se séménă cutare séu cutare séménătură, abia puteai afla un răspuns de „Dómne ajută“.

Să nu ne amăgim și să credem însă, că cunoscințele acelea câștigate prin școlă din economie, vor să rămână o comoră neperitoare în capul copiilor noștri. Nu! Ca tóte în lume, așa și cunoscințele acelea sunt supuse uitărei, decât nu se vor împropăta și pune în lucrare din când în când, prin dese deprinderi și cercetări la câmp și în grajdă, precum și prin cetirea unor foi și cărți anume întocmite spre scopul acesta.

Cunoscințele trebuincioase unui plugariu sunt multe, noi însă la locul acesta vom spune numai pe cele mai neapărat de lipsă și mai folositoare.

Un plugariu harnic trebuie să aibă cunoscințe despre soiul pământului ce lucră decât acela e priincios séménăturilor de grău, sécară, orz, ovésu, cucuruz și altele; să aibă cunoscințe despre lucrul, ce trebuie făcută fiă-cărei din séménăturile, ce cultivă.

Un plugariu harnic trebuie să aibă mai departe cunoscințe despre timpul când e de a se face și culege fiă-care din séménăturile sale; el trebuie să scie și griji cele adunate, păstrându despre întratele și eșitele din economie însămnări regulate pe fiă-care anu, decât nu în o carte anumită, cel puțin pe foile albe ale unui calendar din cari la sfârșitul anului să se pôtă vedé, că merge înainte séu dă îndărpt.

Un plugariu harnic trebuie să aibă cunoscințe despre prăsirea, îngrijirea și transportarea gunoii pe locurile (agrii), mai sérace și mai sterpe, cari nefind îmbunătățite, prin gunoie, nu aduc bucate de ajuns, ci abia dau sémínța și lucrul.

Un plugariu harnic trebuie să aibă cunoscințe despre cosit, facerea fénului și otăvei, precum și despre prăsirea și uscarea trifoiului, luțernii și măzărchi; el trebuie mai departe să cunoscă, cari fenațe trebuie grăpate primăvéra, cari trebuie lăzuite de răchite, cari trebuie canalizate pentru scurgerea apei de pe ele, cari trebuie arate și séménate cu alt soi de iérbă și altele.

Un plugariu trebuie să aibă și cunoscințe despre soiul (rassa), prăsirea, creșterea, nutrirea, natura, bólele și vindecarea animalelor de casă; el trebuie să mai cunoscă încă și natura (firea) animalelor stricicioase și a celor sălbatice.

Un plugariu harnic trebuie să mai aibă și cunoscințe despre pădurărit, despre prăsirea, creșterea și îngrijirea arborilor de pădure, precum și despre timpul, când

Și étă cum Cabinetul din Petersburg îndreptăți în mod oficial, pe lângă unele din curțile europene, și în mod oficial în fața guvernului român, călcarea convențiunii din 4 Aprile 1877 și răpirea Basarabiei.

Prin articolul 2 al convențiunii din 4 Aprile 1877, Rusia se îndatoră, confirmându îndatorirea ei cu semnăturile Împăratului, principelui Gorceakoff și baronului Dimitri Stuart, să garanteze și să apere pe totă linia drepturile României și integritatea teritoriului ei.

Comitele Ignatiew dăce lui Kogălniceanu: așa este, dăce convențiunea fiind încheiată în contra Turciei, noi ne îndatorăm să apărăm integritatea României numai în contra Turciei, nu și în contra altor puteri.

Vé place, Domnilor, argumentațiunea? Nu e așa, că ea întrece până și pișcherlicurile retorice și teologice ale Grecilor din Bizanța, „suflete dospite în străvechi păcate?“ — Argumentarea comitei Ignatiew se reducea verde pe românesce la a dăce: „mă legă să te apăr de tâlhari, când vei trece prin codrul Vlă-

siei, dăce tocmai ecăstă legământă imi dă dreptul să te jăfuiesc eu“, — cu alte cuvinte, Rusia dăce: „sunt pentru dumă și pentru prietinu ciumă!“

Și mai argumenta comitele Ignatiew: convențiunea nu mai e valabilă, de ore ce ea fusese încheiată, când România păstra o pozițiune neutrală; acum, după răboiul, la care ați luat parte, perdendu-vé calitatea de neutrali, ați perdutu și dreptul de a vé folosi de convențiune, — adică nici mai mult, nici mai puțin, decât: decât nu ne-ați fi ajutat, decât de ce mii de omeni, de ce mii de Români din cele 50,000 de mii trecuți peste Dunăre, nu ar dormi astăzi somnul de veci pe câmpiele Bulgariei, decât nu ați fi alergat la apelu disperat al Marelui-Duce Nicolae, atunci, Român, v'ati fi folosit de articolele convențiunii din 4 Aprile 1877.

Ce dăceți, Domnilor, și de ecăstă altă doilea argumentă? Și nu uitați, rogu-vé, că aceste lucruri, aceste ne mai pomenite deducțiuni se debutau serios. Nu erau rămășaguri de enormități: cine le-o spune mai nădrăvane și mai gogonețe, éla să câștige! Nu! Erau propunerii venite din ca-

binetul imperial al Rusiei, al pravoslavniciei Rusii, care venise în Turcia să apere cauza creștinătății și principiile de civilizațiune ale secolului XIX, căreia Români îi deteseră tot ce aveau mai scump, sângele fraților și copiilor lor, și care Rusia, acum, cu surisul pe buze și cu asemenea argumente, voia să ne sugrume.

Trăsnetul de ar fi cădută așa de odată, din chiar senin, la picioarele fiăcărui Român și totă nu l'ar fi împietrită, așa cum înmărmurirăm cu toții, de la Domnu și până la țeranul, care audia și pricepea cele ce se petreceau.

După ecăstă înmărmurire, care nu dură mult, isbucni de la Botoșani la Severin o mânia, o desperare și o ură atătă de cumplită și de încordată, încăt se sguđu din temeli până și răbdarea cea neîntrecută a Românului, care cântase până acum pe străvechiul „Răbdă inimă și taci, ca pământul, care-lă calcă“.

Ce să rabde și cum să tacă! Ar fi strigat și ar fi răcnit stâncele Carpaților; ar fi mugit Oltul și Dunărea; blestemele ar fi țisnită singure din brazdele române.

Adunările legiuitoare, Camera și Senatul, declarară în fața Europei, că noi nu avem pământ de vânđare, ér Kogălniceanu scrie la 27 Ianuarie 1878 generalului Ion Ghika la Petersburg: Nu-ți vorbesc acum ca ministru ci ca Român, căci nu-mi pot stăpăni mânia și indignațiunea ce simțesc. De ce nu ne-au cerut Basarabia înainte de convențiunea din 4 Aprile, înainte de trecerea Dunărei, înainte de a-i fi scăpată la Plevna. Cum? — întrebă el cu disperare și sunt convins, că plângea scriindu aceste rânduri — Cum? Ne-am vărsat sângele nostru, ne-am secăt puterile țării pentru mulți ani pe viitor, și acum să ne vedem sfășiati, ér nu răspătiți după victorii? Să fi lăsat mai bine pe Turci să bată armatele imperiale. La încheierea păcei, Turcii, de sigur, nu ne- ar fi luat Basarabia. Nu își vorbesc ca ministru, — repetă el, — ci ca Român, ca descădinte al acelora, cari protestară, fiind sub jugul otoman, în contra răpirii Bucovinei la 1774 și în contra răpirii Basarabiei la 1812.

Strigătul de protestare al României răsună prin toate cancelariile europene și supără adânc pe Ruși.

sunt de-a se tăia lemnele de lucru și de foc.

Pe unde se cultivă și viile, plugariul trebuie să mai aibă încă și cunoștințe despre răsădirea vițelor de viie, lucrul din viie, culegerea strugurilor, facerea, îngrijirea și bólele vinului.

Un plugar harnic trebuie să țină și stupi, despre cari să aibă cunoștințe, că cum se sporesc, roesc, cum se portă stupăritul cu cap (rațional) în coșnițele de soânduri umblătoare, cari sunt dușmanii albinelor, cum trebuie făcute stupinele și altele; el trebuie să mai aibă încă și cunoștințe despre prăsirea, crescerea și îngrijirea vermilor de mătase, pe unde se pot crește și ținea și de aceia.

Un plugar harnic trebuie să mai aibă încă și cunoștințe de grădinarit, despre prăsirea, altoirea, răsădirea, dușmanii și bólele pomilor, despre prăsirea legumilor și a florilor.

În sfârșit vom spune, că un plugar harnic trebuie să cunoască nu numai firea animalelor și păsărilor folositoare, ci și pe a celor stricacioase, pe cari trebuie să le stăpânească și ucidă, pe unde nu mai le poate prinde; el trebuie să cunoască mai departe nu numai ierburile și buruienile folositoare, ci încă și pe cele veninoase și otrăvitoare, de cari să se potă feri nu numai el, ci și să ferescă încă și animalele sale.

Afară de acestea un plugar harnic trebuie să mai aibă încă și ore cari cunoștințe despre regulile sănătății (igienă), pe cari să le pădască nu numai pentru sine, ci încă și pentru ceilalți membrii ai familiei sale; el trebuie să mai cunoască firea servitorilor, vecinilor și consătenilor săi, cu cari să nu vină în certă și judecată, căci după cum dice și proverbul: „Cela ce se tot părește, totă averea și prăpădesce“!

Tóte acestea cunoștințe se cuprind în parte în știința plugăritului (agriculturai), parte în celelalte științe naturale, cari nu sunt decât nise ramuri ale plugăritului.

Cu cât un popor are cunoștințe mai temeinice despre plugărit și celelalte ramuri ajutătoare ale aceluia, cu atât acela sporesce mai tare și în negoț și industrie (meșteșug), cari încă numai acolo pot spori, unde plugăritul înflorește.

Un popor, care are în sinul său nu numai plugari, dér și negoțari și meșteșugari harnici, ca produsele unuia să nu mērgă în mâni străine, ci tot în mâni aceluia să se învêrtă, să dice că portă o economie națională.

Poporul nostru până acum nu a prea purtat o economie națională, fiindcă el a cumpărat și vândut mai mult la străini la cari decât-i dai odată banul, e dat pentru vecie; pe viitor însă va trebuie să sprijinim mai tare pe negoțarii și meșteșugarii noștri, cu cari mai avēnd și alte

Creștând, că suntem tot ca în vremurile de de mult, când făceau ce voiau cu aceste două țeri în veci smerite, diplomații și generali Țarului se miră întâi, se înfuriară apoi când vedură, că trâmbișam în Europa mărșăvia, ce avea să se desevêrșescă.

La 15 Februarie trec prin București, pentru a se reînforța în Rusia, toți Marii Duci, împreună cu Ducele-Moștenitor, ați Alexandru III. Fură primiți la gară cu toate onorurile; ei nici nu voiră a vorbi miniștrilor, și mai cu seamă pe Kogălniceanu se făcură, că nici nu-l vėdă. Ca faptul se nu fiă interpretat alt-fel, Kogălniceanu telegrafiază îndată la Petersburg Generalului Ion Ghika și-i spune: S'a observat foarte la gară supărarea Mariilor-Duci pe mine. Sunt mai mult de cât insensibil în fața acestei supărări. Am trăit din tinerețe în intimitatea celor mai mari suverani ai Europei, așa că supărarea Mariilor-Duci totă una imi face. Veți ca faptul se nu fiă alt-fel interpretat.

La Petersburg, protestul Țerei, mărșăvia și strigătele tuturor Românilor, derăzările Parlamentului înfuriară pe Țarul Alexandru II.

legături, banul dat nu e perdat pentru vecie, ci tot se mai potă întorci pe o cale sau alta în punga noastră.

I. G.

Literatură.

Preotul din Noieni, narațiune istorică din veacul nostru, scrisă de *Argiro-barbu*. Format mic de 55 pag. Tipar compres. Prețul 10 cr., trimis francat 12 cr. De vândare la tipografia diecesană gr. cat. din Gherla (Szamosújvár). Cartea conține episoade istorice din revoluțiunea anului 1848, prin a căror istorisire se scoat învêțături morale pentru popor.

Atragemu atențiunea învêțătorilor noștri asupra următoarelor două opuri pedagogice, ce au apărut de curēnd în editura și tipografia David I. Benvenist din Craiova (Stada Justiției 20):

Cursul mediu-primar-complect, pentru ambele sexe, de Științele fisico-naturale (Botanica, agricultura, fizica) redactate după programul analitic. Cu 70 gravuri. Prețul 70 bani, legat 1 leu.

Cursul superior-primar-complect, pentru ambele sexe de Științele fisico-naturale (Zoologia, botanică, mineralogă, agricultură, industrie și comerț), redactate după programul analitic. Cu 70 gravuri. Prețul 1 leu, legat 1 leu 30 bani.

Ambele opuri sunt scrise într'un stil ușor și precis, întocmite fiind pentru elevii de cl. III și IV primară, (anul al 3-lea și al 4-lea de școlă).

Despre vierit.

de I. Georgescu.
Cum se lucră via.

În anul al doilea, primăvera, te apucă, bade Tomo! și taie tóte córdel creșcute în anul d'ântău c'unu cosor și lasă numai una pe cea mai frumoasă, dar și la acesta lasă numai o căpușă. După aceea apucă-te și sapă în decursul verei de vr'o două-trei ori via. Numai în anul al treilea dela sădire se începe lucrul mai regulat în viie, bade Tomo! Primăvera se începe de timpuriu tăiatul córdelor, lăsându-se numai câte trei din cele mai frumoase. Apoi se pâruesce, adecă se împantă par pe lângă vițe, se cercuesce, se legă cu răchită și se sapă de câte trei-patru ori.

— Ore cum se plivesc viile, d-le învêțător?

— Ascultă bade Tomo! La începutul lui Maiu sau Florariu, după-ce au eșit lăstarii tineri, se legă și acestia de par; era la sfârșitul lui Iulie se plivesce via, adecă se ridică lăstarii căpuți de pământ și se legă cu teiu topit, la par, se rup vėrfurile córdelor pré lungi și foile din

La 26 Februarie 1878, Generalul Ion Ghika trimite lui Kogălniceanu următoarea telegramă: „Astăđi a fost recepțiune la Palatul imperial, pentru aniversarea născerei Marelui-Duce moștenitor. Totu corpul diplomatic a fost de față pentru a presenta Țarului felicitățiunile sale. Maiestatea Sa, la braț cu împărătesa, s'a oprit înaintea fiă-cărui ambasador și fiă-cărui trimis, pentru a-i adresa câte-va cuvinte. Mie, în auzul tuturor, mi-a dășit c'unu tonu sec și supărat: *Aș dori ca România să-și aducă aminte mai bine de imensele servicii ce Rusia i-a făcut, și de sângele, ce a vėrsat pentru densa. Mi pare, că le uită prea lesne.*” — Și în momentul când împărătesa voia să mă întreb despre Principesa Dómna Elisaveta, Impăratul îi făc unu semn și trecu într'un altu salon.

Și generalul Ion Ghika sfêrșese telegrama sa în modul următor: „cuvintele și mișcarea Impăratului nu au trebuit de nici unu comentariu“.

(Va urma)

prejurul strugurilor, decât sunt prea dese. Acesta va se dăca plivitul viilor. După plivit se sapă via de a patra oră, se greblă și nu se mai întră în ea până la cules.

Însemnăți, bade Tomo! Vița de vii începe se face struguri numai după-ce a trecut de trei ani; până la cinci ani însă totă nu face așa mult, ca cum face după aceea.

Strugurii se culeg, pe la mijlocul lui Octomvre sau Brumărel; se culeg în corfe sau coșeri, apoi se pun în buți, unde se lasă de ađi până mâne, ca să se îndulcesc vinul.

— S'ajungu eu numai până la cules d-le învêțător, apoi voi vedeu cum voi face!

— Cu voi vedeu eu, nu vei face vinul bun, bade Tomo; ascultă dér! A doua și ne apucăm și stórcem vinul, apoi drèvele în tesc, din cari nu au eșit vinul tot. După-ce am stors vinul, ilu punem în buți curate, unde, ca se potă ferbe, le lăsăm ceva mai góle. După ferbere umplem bine buțile și așa le lăsăm până în luna lui Faur, atunci tragem vinul de pe drojdi în alte buți curate. Din drojdi, ca și din drève, se potă ferbe rachiu.

Precum sunt strugurii așa se face și vinul, bade Tomo! Din struguri buni și dulci, se face vin bun și dulce sci D-Ta, de cari mirósă a pământu sau mai romănesce dășit: de care te îmbet.

Din struguri albi se face vin mai alburu-galben, era din struguri negri, decât se lasă mai mult pe drève, se face vin de cel roșu. Decă vinul se arată cam slab, se pun pe fundul buților mai multe drève prospete nestorse, ca să lu derégă; totă așa facem și cu vinurile cele vechi, decât sunt mai slabe.

Tómna după culesul cucuruzului via se gunoesce era, se taie și îngrópă, ca se nu degere peste ernă. Sunt vițe de vii și ológe, bade Tomo! cari nu se suie pe par, ci rămănu numai ca tufele de mic.

Epidemii istorice.

Sunt bóle, cari nu se întind de cât prin anumite locuri și potă se fiă permanente. Așa în Aleppo ciuma e continuă și moru de ea chiar și câni și pisici; dér nic odată nu se întinde afară din oraș. Sunt însă bóle universale, cari apar numai din când în când și se întind peste totă suprafața pământului, necunoscându nic o graniță. Aceste bóle — numite epidemii — se nasc în decursul vécurilor, și noi cunoșcem chiar și întâia apariția lor. Multe dintre ele dispar cu timpul, se sting cu totul.

Epidemiile sunt cel mai mare flagel al omeniei. În două-deci de resbóe nu moru atâtea omeni cât moru ucis de o epidemie. În secolul XIV ciuma a omoritu peste două-deci și cinci de milioane omeni, er sub Justinian, în secolul VI, ciuma a omoritu peste 400 de milioane de omeni.

Historia pomenesce până acum de 7 epidemii, dintre cari 5 se cred a fi stinse.

Cea d'ântău epidemie, de care vorbesce istoria, este ciuma ateniiană, pe care ne-a descris-o istoricul grec Tucicide. Acesta ciumă a fost adusă din Orient, a pustiit Egiptul, Persia și Grecia, a trecut apoi în Italia și Galia. Într'un an au murit de ciuma ateniiană — numită așa, fiindcă în Atena a fost mai turbată — vr'o 8 milioane de omeni. Bóla venia repede; întâi simțai ferbintel la cap, apoi dureri grozave de pept, vėrsături de sânge, sughiți necontentit, și o tremurătură omoritoare.

Pelea bolnavilor se făcea roșie, ca a racului fierț, și se umplea de bube. Ferbintela corpului era atât de mare, în cât bolnavii nu puteau suferi nici cămașa pe ei, și, ca să se răcorescă, se aruncau în fântăni și se culcau gol în zăpadă, tăvându-se. Mórtea venia negreșit a optă și după-ce mâni și picioarele bolnavilor erau mâncate de ract (cancer) și de umflături. Ast-fel descrie Tucicide bóla. Me-

dicii de ađi nu cunosc nic o bóla existentă, care să semene ciumei ateniiane. Acesta ciumă decă a dispărut, e o epidemie stinsă.

A doua epidemie universală a fost ciuma roșă, care a bătuit imperiul roman la anii 161—180 după Christos, pe timpul împăratului Marcu Aureliu. Acesta ciumă înroșea pielea; din porii pielei picura necontentit sânge. Bolnavii aveau frigur violente, vėrsături și tuse. Epidemia a venit din Mesopotamia, a trecut peste Rusia de ađi, peste Panonia în Italia, Galia, Spania și în țerile teutone. Au murit de această bóla cam 60 de milioane omeni. Bóla ținea îndelung. Și această epidemie e stinsă, nu s'a ivit a doua oră.

A treia epidemie a fost lingórea macedoneană. Acesta bóla a adus-o Alesandru celu-Mare din Persia. „Lingórea macedoneană“, cum o numeau cei vechi, aducea dureri nespuse da mar; în patru cėsuri bolnavul era mort, și cei prinși de bóla mureau fără excepțiune. Una dintre cele mai grozave bóle. Corpul ardea, bolnavul însă simțea un frig nebuș: spun istoricii casuri, că bolnavii se băgau în cupătoare infierbântate, ca să se încăldescă.

În vreme ce bolnavul tremura de frig, sudórea îi curgea păru de peste tot corpul, în câtă părea, că bolnavul se topesce. Respirația era atât de grea și chinuitoare, în cât bolnavii de gróza nu mai sciau ce să facă și se tăvăleau în nisip fără consciință. Acesta bóla, un fel de typhus, nu s'a mai ivit. E decă și ea o epidemie stinsă.

Abia a scăpat omenirea de aceste bóle și s'a ivit o a patra epidemie: ciuma neagră, care a venit din Orient în vécule VI după Christos, pe timpul împăratului Justinian. Scriitorii de pe acele vremuri spun, că „Ciuma neagră“ s'a ivit întâi în Egipt și în Siria cu multe vécuri înainte de Christos. Ea s'a lătit peste Europa într'un singur an și în mersul ei a prăpădit vr'o 400 mii de omeni. A fost cea mai grozavă epidemie cunoscută. Ea a ciocit în Europa mai multe sute de ani și se ivea din când în când. La 1720 s'a ivit în Francia, și mai ales în Marsilia a pustiit într'un chip nespuse. După asta a stat ascunsă vr'o cinci-deci de ani. La 1837 însă a reapărut în Moscva și apoi în Odesa, dér mai blândă. De atunci nu s'a mai ivit. Europa se credea scăpată pentru tot-d-a-una de „Ciuma neagră“, când odată, pe la 1833 reapare la Volga în Rusia sudică, voindu parcă se spue, că ea n'a renunțat la pretențiunile ei asupra Europei.

Orașul Marsilia pare, că e cuibul acestei ciume. La 588 după Christos a izbucnit în acest oraș „Ciuma neagră“ adusă de nise negustori din Siria. Două luni a ținut bóla în oraș; locuitorii au fugit. În urmă ciuma s'a liniștit, se credea, că a dispărut. Locuitorii s'au întors, dér s'a întors și Ciuma mai turbată de cum a fost, și toți cei ce fugiseră au murit, pe când cei ce au fost rămași în oraș, erau cruțați de bóla. Au murit vr'o 20 de mii de locuitori. De atunci Marsilia a fost desu cercetată de ciumă.

Pe când bătua ciuma în Marsilia, bătua și în Roma. Aici era mai grozavă, avea lume mai multă. Celu dinătu, care a murit de ciumă în Roma a fost Papa Pelagius I; a eșit într'o și se se roge pe strade, ca D-đu să apere Roma de ciumă și într'aceas și séra l'a apucat ciuma pe însuși Papa. Au murit vre-o 30 mii de omeni.

În Paris ciuma a izbucnit cu violență uimitórea. Ne lipsesc însă datele asupra morților. Într'o singură și, într'o biserică din Paris, erau îngrămădite câte 300 de cadavre, aruncate acolo în scirea Domnului, căci nimeni nu voia se le îngrópe. Unu réu nu vine singur nic odată; pe când ciuma decima populația, se ivise și altă epidemie: pojarul, care a cutreerat Francia de la o margine la altă cu o furie nebușă. Mureau omeni de pojar și de ciumă, în cât rămăneau satele góle. Pojarul pe atunci era o bóla grozavă, ađi și-a pierdut puterea sa epidemică.

1. Die Seiden-Fabrik G. Henneberg (k. u. k. Hofl.) Zürich
fendat direct an Private: schwarze, weise und farbige Seiden- stoffe
von 45 kr. bis fl. 11.65 p. Meter — glatt, gestreift, kariert, gemustert, Damaste etc.
(ca. 240 versch. Qual 2000 versch. Farben, Dessins etc.) porto- und zollfrei in die
Wohnung an Private, Muster umgehend. Briefe kosten 10 fr. und Postkarten 5 fr. Porto
nach der Schweiz.

La 1 Septevre a. c. se va deschide

NOULĂ ATELIER de FOTOGRAFIE

al lui

IOANŪ LENZ

Braşovŭ, şirulŭ florilorŭ casa Nr. 2 în curte,

la „Steaua roşie.“

Atelierulŭ este din nou ziditŭ şi arangiatŭ.

Subscrisulŭ esecută în modŭ artisticŭ tot felulŭ
de fotografii. Chipurŭ din cele mai noue în platină,
negri şi colorate. Atelierulŭ se va arangia cu tot confortulŭ
şi va fi provędutŭ cu cele mai noue aparate şi utensilii, astielŭ
că sunt în poziţie a coręspunde tuturorŭ recerintelorŭ on.
public.

Cu totă stima: **IOAN LENZ,**
fotografŭ.

489,3—3

Antreprise de pompe funebre

E. Tutsek.

Braşovŭ, Strada Porţii Nr. 4. Colţulŭ Tęrgulŭ boilorŭ.

Recomandă on. publicŭ la casurŭ de mörte, aşedământulŭ
sęu de înmormęntare bogatŭ asortatŭ în cari tōte obiectele,
atātŭ sortele mai de rëndŭ, cātŭ şi cele mai fine, se potŭ
căpăta **cu preţurŭ ieftine.**

Comisune şi depou de sicriurŭ de metalŭ ce se
potŭ închide hermeticŭ, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea propriă a tuturorŭ sicriurilorŭ de lemnŭ,
de metalŭ şi imitaţiunŭ de metalŭ şi de lemnŭ de ştejarŭ.

Depou de cununŭ pentru monumente şi planticŭ cu preţurile
cele mai moderate.

Representanţă de monumente de marmură, carę funebre
propriŭ cu 2 şi cu 4 cai, precum şi unŭ carŭ funebru vę-
nętŭ pentru copii, precum şi cioclii.

Comande întregŭ se esecută **promptŭ şi ieftinŭ,** iau
asupră-mŭ şi **transporturŭ de morţi în străinătate.**

În fine recomandŭ şi biroulŭ meu mijlocitorŭ procedândŭ
cu cunoscută-mŭ soliditate.

La casurŭ de mörte a se adresa la

E. Tutsek.

15—*

ISVORULŭ Matild de BODOK

cea mai cristalină, în acid-carbonic cea mai bogată

apă minerală

alcalin-acide-ferruginosă a continentului.

Isvorŭ ferruginosŭ de primulŭ rangŭ!

Medicamentŭ cu cele mai strălucite succese în contra ma-
ladielor stomacului, în contra nervosităţii, în contra maladielorŭ
causate din lipsă de sânge şi cu deosebire în contra maladielorŭ
femeilorŭ etc.

Borviz de totă eleganţă!

Apa minerală „**MATILD**“ se găseşte în calitate
prospetă în depositulŭ subsemnatului: **Braşovŭ,** strada Mi-
chail Weiss (uliţa poştei) Nr. 12, în tōte birturile şi cele mai
multe băcării.

Preţulŭ unei sticle de 1 Litru (fără sticlă) 5 cr.

Cu totă stima:

Administraţiunea isvorului şi depositŭ de exportăţiune

IOSIF GYÖRGY

(Transilvania.) **Bodok.** (Transilvania.)

471,18—10.

Un învăţecelŭ

în etate de 14 ani, absolventŭ
de şcolă normală, sęu capita-
lă română, care se cunōscă
celŭ puţin una din limbele
patriei, **se primesce** numai
decătŭ în prăvălia de manu-
factură a subscrisului

Ion Lazaroiu,
comersant.
(Szászváros.)

484,2—3

Orăştie

Se caută unŭ conducătorŭ
de prăvălia

pentru comuna Intorsura-Buzeului,
(comitatulŭ Trei-scaune) cu **salarŭ**
lunarŭ potrivitŭ, costŭ şi
cu artirŭ.

Şanse pentru unŭ viitorŭ frumos!

Se recere, ca respectivulŭ sę
posedă limba română şi maghiară.

A se adresa la administraţiunea
„Gaz. Trans.“ în Braşovŭ.

1—3.

Localŭ de prăvălia în Zërneşci.

În comuna mare Zërneşci de lângă Braşovŭ (comitatulŭ
Făgăraşului) se potę căpăta cu arędă pe trei ani unŭ

potrivitŭ localŭ de prăvălia

aflătorŭ în rępântia a douę strade bine cercetate, în nemijlocită
apropriare de piaţă (Nr. 120).

Localulŭ constă din **4 odăi, 1 pivniţă, 1 podŭ,**
lângă care se află şi **o curte pentru lemne** şi unŭ cup-
torŭ de pâne. — Tōte aceste se **potŭ închiria din tōm-
na acestui anŭ,** cu unŭ preţŭ fōrte efitinŭ.

Doritorii suntŭ rugaţi a se adresa cātŭ mai curundę la
proprietarulŭ:

Stanŭ Străvoiu

în Zërneşci, (Nr. casei 520.)

1.6 1.6 SENAŢIE

facŭ orolōgele de busunar

**Original Goldin remonteir, de
Genŭ** cu mecanismŭ de precisiune antimag-
netŭ acuma inventatŭ. Aceste orolōge lu-
crate admirabilŭ de elegantŭ nu se potŭ deo-
sebi nici de specialisti, de cele de aerŭ curatŭ.
Capacurile fōrte frumoşu ciselate, nu-ŭ perdŭ
fasonulŭ şi pentru mersŭ regulatŭ se garan-
tează în scrisŭ pe terminŭ de 3 ani.

Preţulŭ unui orolōgiŭ 6 fi.

Lanţurŭ de Goldinŭ cu carabinŭ de sigu-
ranţă, fason sportŭ mărŭ sęu panteră cu

1 fi. 50 cr. Se dă la fiş-care orolōgiŭ unŭ tocu gratis. Aceste orolōge d ja
suntŭ introduse la cei mai mulţi emplaiaşi ai căilorŭ ferate austro-ungare.
Se potŭ procura esclusivŭ prin depoulŭ centralŭ:

ALFRED FISCHER, Wiena I Adlegasse 12.

Dintre tōte hărţile pentru ţigarete
este recunoscută de cea mai bună hărţia
de ţigarete **veritabilă franţuzescă**

„Le Gloria“

fabricaţiunea d-lorŭ

JOSIFŬ BARDOU & FILS
în PERPIGNAN—PARIS.

60 medalii de aurŭ, 16 diplome de onōre marŭ,
20 diplome „Hors Concours“.

„Le Gloria“ este hărţia, care în fineţă şi bunătate întrecę
tōte celelalte hărţii de cigarete ce esistă.

„Le Gloria“ este numai atuncŭ veritabilă, decă fiă-care
cărţicică pōrtă firma IOSIFU BARDOU & FILS.

„Le Gloria“ se efectuează cu marginele netede sęu cres-
tate (perforate.)

„Le Gloria“ se efectuează şi ca tuburŭ şi adecă într'o calitate
neintrecută de fină.

„Le Gloria“ este de căpętatŭ în Braşovŭ la tōte marche-
tăniile şi băcării en-gros, precum şi la fiă-care debitantŭ
mai bunŭ de tutunŭ.

31—52

Anunciurŭ

(insertiuni şi reclame)

Suntŭ a se adresa subscriseiŭ
administraţiunii. În casulŭ pu-

blicării unui anuciunŭ mai mult
de odată se face scădęmęntŭ,
care cresce cu cātŭ publicarea
se face mai de multe-orŭ.

Administraţiunea
„GAZETEI TRANSILVANIEI.“